

فصلنامه علوم انسانی اسلامی

صدرا منتشر شد

تازه‌ترین شماره فصلنامه علوم انسانی اسلامی صدرا با آثار و گفتارهایی از علی اکبر رشاد، عبدالحسین خسروپناه، مهدی گلشنی و... منتشر شد. در این شماره بخش‌هایی چون ظرفیت‌های نظریه اعتباریات در بومی‌سازی علوم انسانی، نسبت فلسفه با علوم انسانی در آمریکا، تازه‌های نشر و رصد آمده است.

با توجه به پژوهش‌های اخیر مطرح شد

پارتی‌بازی بدترین نوع بی‌عدالتی

در چند دهه گذشته نابرابری اقتصادی در آمریکا گسترش پیدا کرده است

زهره سلیمانی‌اقدم
خبرنگار گروه اندیشه

نواح اسمیت، از استادان دانشگاه استونی بروک و از مقاله‌نویسان بلومبرگ، مقاله‌ای قابل توجه درباره بی‌عدالتی اجتماعی نوشته است. او ابتدا مفهومی ساده از رابطه سرمایه و نابرابری اقتصادی ارائه داده و مهم‌ترین علت را برای شرح این مساله توضیح می‌دهد و در نهایت سراغ «پارتی‌بازی» به عنوان یکی دیگر از عوامل نابرابری اقتصادی می‌رود.

در چند دهه گذشته نابرابری اقتصادی در آمریکا گسترش پیدا کرده است که در نتیجه فریادهای زیادی علیه سیاست‌های دولتی برای معکوس کردن این روند بلند شده است. مدافعان وضعیت موجود این گونه استدلال می‌کنند که این روند لازمه رشد اقتصادی است. درواقع آنها معتقدند اگر ما به مردم اجازه ندهیم امکان به شدت ثروتمند شدن را داشته باشند این گونه گمان می‌شود که آنها کار کردن، سرمایه‌گذاری، پس‌انداز کردن و تجارت را متوقف کنند و در نتیجه پسرقت این روند باعث می‌شود تمام کشتنی‌های اقتصادی غرق شوند.

اما منتقدان این وضعیت مدعی هستند که چنین نابرابری‌ای در اقتصاد نه تنها به نفع آن نیست؛ بلکه به ضررش هم هست. با توجه به پژوهش‌هایی که میان نابرابری‌های اقتصادی در کشورها و میزان رشد اقتصادی آنها رخ داده است، نتایج نشان

از صحت ادعای منتقدان دارد. بنا بر گزارش آخرین پژوهشی که در سال ۲۰۱۵ توسط صندوق بین‌المللی پول انجام شد، رابطه معکوسی بین تخصیص سهم درآمد به ثروتمندان (۲۰ درصد بالاترین درآمد) و رشد اقتصادی وجود داشت. به این معنا که اگر سهم درآمد افراد ثروتمند به اندازه یک درصد رشد کند، در پنج سال بعدی درآمد ناخالص ملی به اندازه ۰/۰۸ درصد افت خواهد داشت. برعکس تحقیقات نشان داد یک درصد کاهش سهم درآمد ثروتمندان باعث ۰/۳۸ درصد رشد اقتصادی بیشتری می‌شود. در نتیجه‌تئوری سرایت افزایش درآمد ثروتمندان به فقرادرست نیست. همچنین در پژوهشی مشابه که در سال ۲۰۱۴ از سوی سازمان همکاری و توسعه اقتصادی OECD صورت گرفته بود نتایج مشابهی وجود داشت. نتایج کاملاً یک نتیجه روشن را به ما گوشزد می‌کنند و آن، اینکه نابرابری بیشتر با رشد اقتصادی پایین‌تر همراه است. البته نکته اصلی آن است که این مساله علت تام این قضیه نباید باشد. این پژوهش‌ها به ما می‌فهماند کشورهایی که به هر دلیلی رشد اقتصادی کندی دارند پس نابرابری بیشتری هم دارند؛ چون گروه‌های بانفوذ سیاسی به جای تمرکز بر افزایش ثروت عمومی، تلاش خود را صرف بیشتر کردن سهم‌شان از ثروت‌های عمومی می‌کنند. این پژوهش‌ها فقط یکی از علت‌های «سرمایه‌گذاری را در مساله بی‌عدالتی اقتصادی بررسی کرده که مهم‌ترین علت هم است؛ چراکه وقتی افراد فقیر پول بیشتری داشته باشند فرصت بیشتری برای سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های اجتماعی دارند؛ مانند تحصیلات و مهارت‌ها و از

آنجایی که سال‌های اولیه تحصیلی نتایج مهم‌تری دارند در نتیجه سرمایه‌ای که برای تحصیلات افراد فقیر مصرف می‌شود بازده بیشتری دارد.

پارتی‌بازی با کاهش رشد اقتصادی ارتباط مستقیم دارد
مورد دیگری که در نسبت و مساله نابرابری اقتصادی دخیل است پارتی‌بازی است. وقتی کشوری آلوده و تسلیم سیستم پارتی‌بازی می‌شود، دوستان حاکمان و افراد دارای قدرت، بخش‌های زیادی از ثروت را می‌بلعند. نمونه آن را می‌توان در روسیه پس از فروپاشی شوروی مشاهده کرد. دوستان حاکمان و افراد دارای قدرت به راحتی حق انحصاری بازارها را در اختیار می‌گیرند. بنابراین بسیار واضح و روشن است که این نوع رفتار باعث نابرابری در درآمد و ثروت می‌شود. یکی دیگر از عواملی که پارتی باعث آن می‌شود غیربهمینه شدن اقتصاد است؛ چون پول به دست افراد نالایق می‌افتد. همچنین پارتی‌بازی می‌تواند منجر به کاهش رشد اقتصادی شود، زیرا دوستان حاکمان و سیاستمداران بر سیاست‌ها هم تاثیر خواهند گذاشت تا برای خودشان سوبسید بگیرند و رقبای‌شان را راحت‌تر از میدان به در کنند. دو محقق با نام سوئیتز با گچی از دانشگاه میشیگان

و بیان‌سوار از کلمبیا اقتصاددانانی هستند که تلاش کرده‌اند فرضیه اثر پارتی‌بازی را در اقتصاد بررسی کنند. آنها تمرکزشان را نه بر نابرابری اقتصادی؛ بلکه بر نابرابری ثروت گذاشته‌اند. نابرابری ثروت شاخصی است که با نابرابری اقتصادی مرتبط است. این دو محقق با تمرکز

بالاترین سطح ثروت را در کشور دارند، تلاش کرده‌اند به روابط سیاسی آن پی ببرند و آن را بسنجند. آنها تعداد میلیاردرهایی را که در هر کشور با سیاسیون در رابطه هستند به عنوان درصدی برای شاخص پارتی‌بازی در نظر گرفته‌اند. نتایج به دست آمده از سوی آنها بسیار جالب است و نشان می‌دهد پارتی‌بازی با کاهش رشد اقتصادی ارتباط مستقیم دارد. به صورت خلاصه نتیجه پژوهش‌های آنها را می‌توان این گونه مطرح کرد که تاثیر ثروتی که با روابط سیاسی به دست آمده اثر منفی بر رشد اقتصادی دارد اما نابرابری ثروتی که روابط سیاسی در آن نقشی نداشته باشد اثر روشنی در نابرابری درآمد و سطح فقر ندارد. به عبارت دیگر، وقتی میلیاردرها ثروت‌شان را از راهی جز روابط سیاسی به دست می‌آورند، این ثروت برای رشد اقتصادی ضرری ندارد.

این نتیجه برای مدافعان وضعیت موجود در کشورهای ثروتمند قوت قلب است. یعنی افزایش نابرابری رو به فزونی که در سال‌های اخیر در این کشورها وجود دارد، خوش‌خیم است؛ چون فاقد پارتی‌بازی و روابط سیاسی است. درواقع می‌توان گفت اگر روابط فاسد میان چهره‌های سیاسی و فعالان اقتصادی را قطع کنید، همه چیز روبه‌راه می‌شود. نکته مهم دیگر در رابطه با این پژوهش‌ها این است که نابرابری اقتصادی بر خلاف آنچه برخی مدافعانش می‌گویند برای رشد اقتصادی مفید نیست؛ بلکه فقط می‌توان گفت بی‌ضرر است به شرط اینکه از روابط فاسد فاصله بگیرد.

«دانشنامه جهانی شدن» نقد می‌شود

کتاب «دانشنامه جهانی شدن» تألیف جرج ریترز و ترجمه نورالله مرادی و محبوبه مهاجر در سرای اهل قلم موسسه خانه کتاب نقد می‌شود. این مراسم امروز (۱۹ دی) از ساعت ۱۵ تا ۱۷ با حضور سیدصادق سجادی، کامران فانی، نورالله مرادی، محبوبه مهاجر، مسعود کوثری و داریوش مطلبی برگزار می‌شود.

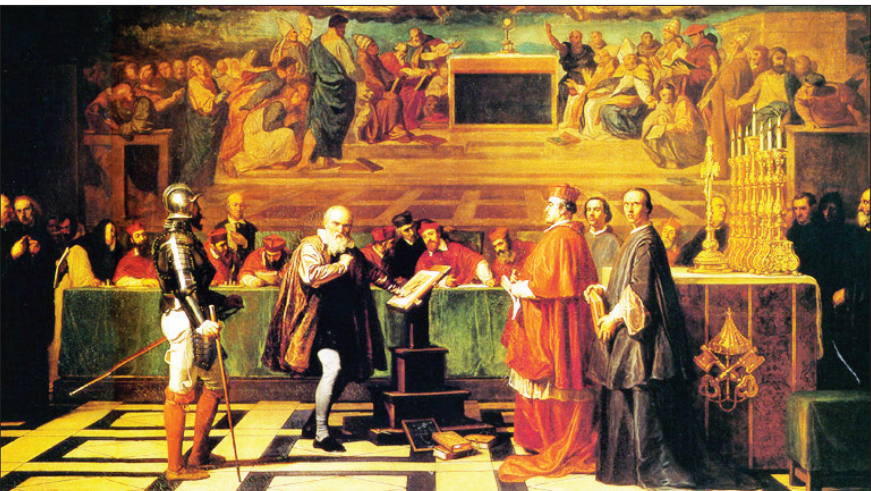
مساله‌شناسی در مطالعات اجتماعی و فرهنگی برگزار می‌شود

مرکز آموزش‌های تخصصی و جامعه‌محور انجمن جامعه‌شناسی ایران کارگاه آموزشی «مساله‌شناسی در مطالعات اجتماعی و فرهنگی» را با ارائه نعمت‌الله فاضلی برگزار می‌کند. این کارگاه آموزشی جمعه ۲۹ بهمن از ساعت ۸:۳۰ تا ۱۷:۳۰ در محل مرکز آموزش‌های تخصصی و جامعه‌محور انجمن جامعه‌شناسی ایران برگزار می‌شود.

نگاهی به علت مخالفت کلیسا با گالیله

علم جدید اخلاق را منحط نمی‌کند

گالیله در دادگاه رم

گالیله اتخاذ شده بود، بسیار ظالمانه بوده است. دو فرقه بزرگ مذهبی یعنی «دومینیک» ها و «یسوعی» ها با نشان دادن تعصبات مذهبی شدید موفق شدند پاپ «اوربن» هشتم و به‌طور کلی کلیسا را در نظر نسل‌های بعدی بدنام سازند. به هر حال این مطالبی است که از خواندن کتاب «سرگذشت گالیله» تألیف لودویکوژیومونا استنباط می‌شود. اسناد فراوان معتبری که در این کتاب مورد استفاده قرار گرفتند، نظریات نویسنده را کاملاً قابل قبول

جلوه می‌دهد. در اینجا البته باید به برخورد عقاید بطلمیوسوی و «کوپرنیک» که باعث ایجاد تشتت در افکار مردم آن زمان شد نیز اشاره کرد. این اختلاف‌نظر مربوط به چگونگی نظام کائنات بود. بطلمیوس برای توجیه حرکات اجرام سماوی متوسل به فرضیه‌ای شده بود که به‌موجب آن کائنات از یک سلسله کرات شفاف متحد‌المرکز تشکیل شده بود و زمین در مرکز این سیستم قرار گرفته است. کوپرنیک ستاره‌شناس لهستانی (۱۵۴۳ - ۱۶۴۳) طبق فرضیه‌ای که به نام او شهرت یافته و مبنای علم نجوم جدید به‌شمار می‌رود، معتقد بود که خورشید در مرکز کائنات قرار گرفته و زمین و سایر سیارات به‌دور آن می‌چرخند، این همان نظریه موردقبول گالیله بود که توسط دوربین مشاهده نیز شده بود. علت مخالفت مقامات کلیسا این بود که فرضیه کوپرنیک، طرز فکر جدید و مبنای تازه‌ای برای کشف حقایق علمی به وجود می‌آورد و عقاید قدما ازقبیل ارسطو و سن‌توماس و همچنین معتقدان به کلیسا را از اعتبار می‌انداخت و تجربه و استدلال و مشهودات را جانشین آنها می‌ساخت و به‌زم کلیسا این نتیجه مراتب اخلاقی و اجتماعی غیرمترقبه‌ای را به بار می‌آورد. آنها درواقع این نظریه را مساوی با انحطاط جامعه و نفی اخلاقی می‌دانستند، درصورتی که تاریخ شاهد نقض این فرضیه است.

در یکی از تالارهای بزرگ مقر پاپ در رم، گالیله درحالی که زانو بر زمین زده و دست‌های خود را روی انجیل گذاشته بود، از گناهی که به‌زم کلیسا به‌علت معتقد بودن به حرکت زمین مرتکب شده بود، استغفار طلبید و پس از آنکه قرائت استغفارنامه خود را به پایان رسانید، امورات وی را به زندان بردند، درحالی که قاضی کلیسا که سمت مقتش کل را به عهده داشت، ناظر این صحنه بود. آیا به‌طوری که شهرت دارد گالیله پس از استغفار در موقع بلند شدن از جای خود فریاد برآورده بوده است که «با همه این حرف‌ها، زمین حرکت می‌کند.» و آیا مفتش کل که او را محاکمه کرده و به همین علت مورد طرد و لعن نسل‌های بعدی قرار گرفته بود، تقصیر داشته است؟ بحث درباره این مسائل هنوز هم ادامه دارد.

مثلی است مشهور که هر حقیقتی را نمی‌توان گفت. کپلر، دانشمند مشهور صراحتاً لهجه گالیله را تقبیح می‌کرد و معتقد بود نظریات «کوپرنیک» مبنی بر حرکت زمین به‌دور خورشید را می‌توان برای دوستان و هم‌فکران بیان کرد ولی ابراز آن در ملاعام دور از صلاح‌اندیشی است.

تا آن موقع مردم طی دوهزار سال با عقاید نادرست زندگی کرده بودند. ولی در عوض از آرامش خیالی برخوردار بودند. ولی افکار دانشمندان ازقبیل «گالیله»، «دکارت»، «لایبنتز» و روشنفکران دیگر تحولی در افکار بشری به وجود آورد و وضع گذشته را عوض کرد، در نظر نسل حاضر که با اصول منطقی و روش‌های تجربی خو گرفته است، این دگرگونی جالب و ارزنده جلوه می‌کند. ولی با این تحول و با توجه به زندگی امروزه کاملاً مطلوب بوده است. قدوسمسلیم آن است که روشی که به‌وسیله کلیسا علیه

پهلو روز

کتابخانه

اثری تازه از ژان ژنه

سخت‌نویس هنردوست

کتاب «زیباشناسی هنر» شامل چهار نقد هنری مهم ژان ژنه است که به تازگی توسط نشر ققنوس منتشر شده است. این نقدها در دهه ۵۰ میلادی نوشته شده است. ژان ژنه، شاعر، رمان‌نویس و نمایش‌نامه‌نویس فرانسوی بود که فعالیت سیاسی نیز داشت. او که در نوجوانی و جوانی ولگرد و خرده‌مجرم بود، بعدها به نویسندگی روی می‌آورد. از مهم‌ترین آثار ژنه

نمایش‌نامه‌سیاه‌نگی‌هاست که سه بار به فارسی ترجمه شده است. بهمن محمضی و احمد کامیابی مسک از نخستین مترجمان آثار ژنه در ایران به‌شمار می‌روند. ژنه برخلاف ساموئل بکت و آوزن بونسکو به دشواری‌نویسی شهرت دارد. پیچیدگی نوشته‌های او به لحاظ مفهومی بیش از آنکه آرایه‌ای روشنفکرانه باشد، نشان‌دهنده این نکته است که او بسیار فراتر از زمان خود اندیشیده و توانسته است آنها را در قالب ادبیات و نمایش بیان

هشتاد و دومین جلسه گروه علمی فلسفه اخلاق

گروه علمی فلسفه اخلاق

هشتاد و دومین جلسه گروه علمی فلسفه اخلاق با موضوع «حل مشکل ابهام در سور قضایای مطلق اخلاقی در قرآن و حدیث» برگزار می‌شود. این نشست با ارائه محمد عالم‌زاده‌نوری محقق و پژوهشگر در حوزه اخلاق و تربیت برپا می‌شود. این نشست امروز (۱۹ دی) از ساعت ۱۹:۳۰ در مجمع عالی حکمت اسلامی قم برگزار می‌شود.

یادداشت مجازی

رسول جعفریان تاکید کرد

شکست سیاست «ترویج کتاب»

رسول جعفریان

رسول جعفریان، استاد تاریخ دانشگاه تهران طی مدت اخیر در کانال تلگرامی خود به‌شدت فعال بوده است و معمولاً در این کانال به معرفی اسناد تاریخی می‌پردازد. جعفریان گاهی هم نکاتی در باب مسائل مختلف در حوزه علم بیان می‌کند.

جعفریان در یکی از آخرین پست‌های خویش به بحث پیرامون سیاست «ترویج کتاب» پرداخته است و با بیان این سؤال که «چه روشی را جایگزین سیاست شکست‌خورده ترویج کتاب کنیم؟» حکم خود را نیز درباره این سیاست بیان کرده است. جعفریان درباره این سیاست می‌نویسد: «سیاست شکست‌خورده ترویج کتاب میان مردم، با هزینه‌های سنگینی که طی این سال‌ها برای آن صورت گرفته، نشان داده است یک ملت ناآشنای با کتاب را به زور نمی‌توان کتاب‌خوان کرد. دلیل آن چیست بماند، مثلاً اینکه ملت نیازی به خواندن کتاب ندارد و اساساً برای چه باید کتاب بخواند! اینکه عادت به کتاب‌خواندن نکرده به عکس عادت به نخوآندن دارد و ترک عادت موجب مرض است. ملت کتاب‌ نمی‌خواند، چون کتاب خوب و چون‌ندارد یا چون در زبان فارسی، تنها معدودی کتاب تولید می‌شود که دردی را از ملت دوا نمی‌کند و تنوع مورد نیاز را ندارد. ملت کتاب نمی‌خواند، چون ثروت کم است، چون سواد نویسندگان اندک است، چون کتاب‌های جذاب و چشم‌نواز چاپ نمی‌شوند، چون توزیع خوب نداریم، چون گران است و بسیاری از مسائل دیگر.» جعفریان در ادامه با بیان این مساله که اکنون «چه باید بکنیم؟» به نکته مهمی اشاره می‌کند: «لطفاً از ادامه ادا و اطوارهای معرفی کتاب در سیمای، راه افتادن در کتابفروشی‌ها، درست کردن هفته کتاب و دادن تخفیف‌های ۱۰ تا ۲۰ درصدی دست برداریم و به یک نکته، به یک حقیقت، به یک واقعیت توجه کنیم و آن، اینکه درست زمانی که غالب مردم، بخش عمده اطلاعات و دانش خود را از منابع غیر مکتوب می‌گیرند، ما به فکر ترویج کتاب و مطالعه آن افتاده‌ایم.» جعفریان در ادامه راهکار دیگری نیز ارائه داده است: «البته کار تولید کتاب، ادامه یابد، تا به شکل طبیعی راهی را که باید برود، برود. و اما این بار، به جای ترویج مطالعه کتاب، تلاش کنیم معلومات ارائه شده در کتاب‌ها را به علاوه بخش مهمی از معلومات دیگر که در جای دیگری جز کتاب تدوین شده یا در حال تدوین است، به صورت بسته‌های دانشی، در قالب‌هایی که مردم به آن علاقه‌مند هستند، درآوریم و به آنان ارائه دهیم.» و در انتها به نکته مهمی اشاره می‌کند: «ملت ما به کتاب باز نخواهد گشت، اما به راحتی می‌توان از مسیری تازه و جذاب، چندین برابر کار کتاب را انجام داد.»

دکه

شماره ۴۰ «اندیشه پویا» منتشر شد

تازه‌ترین شماره نشریه «اندیشه پویا» با سردبیری رضا خجسته‌رحیمی منتشر شد. اندیشه پویا که حالا به شماره ۴۰ رسیده است، پرونده اصلی خود را به پژوهشی از سهراب بردانی، عضو هیات علمی دانشگاه خوارزمی اختصاص داده است. پژوهشی با تیتیر «شاه کودتاچی» و با بیان این

سوال که «آیا مشروطه خواهان نمی‌توانستند با محمد علی شاه مصالحه کنند؟» در این پرونده علاوه بر مطلب بردانی میزگردی نیز با حضور داریوش رحمانیان و هاشم آقاچری برگزار شده است. «اغتشاش در فکر تاریخی» نوشته محمدعلی همایون کاتوزیان، «جوانمرگی در مملکت» مطلبی از ضیاة موحد درباره بهرام صادقی و حلقه اصفهانی، «مجله‌دار محافظه کار»، «دیدار با فیدل» و... بخشی از مطالب این شماره را تشکیل می‌دهد. «نه‌نؤلیبرالیسم نه چراغ جادو داریم» عنوان مصاحبه‌ای با مسعود نیلی، مشاور حسن روحانی رئیس‌جمهور است که در آن پرسش از «نؤلیبرال بودن دولت روحانی و مکتب نیاوران» پرداخته شده است. یادداشت‌هایی از حمیدرضا جلابی‌پور و جواد صالحی اصفهانی دیگر مطالب این شماره را تشکیل می‌دهد. «فار از توده به آغوش اسطوره» عنوان پرونده‌ای در شرح زندگی سیاسی و فکری مهرداد بهار است که با مطالبی از محمود دولت‌آبادی، فتح‌الله مجتبیایی، جمال میرصادقی، کاوه بیات و... منتشر شده است. گفت‌وگو با مصطفی ملکیان یکی دیگر از مطالب این شماره اندیشه پویا را تشکیل می‌دهد که با عنوان «با ناسیونالیسم مبتنی بر ارزش مخالف» منتشر شده است. نوشتاری از محمد طیبیان با عنوان «عنیت‌هایک و ذهنیت‌نوزیک» و یادداشتی از سعید حجاریان درباره اهمیت تاسن نیگل با عنوان «آشتی اخلاق و حقوق» دیگر نوشته‌های مهم این شماره نشریه «اندیشه پویا» را تشکیل می‌دهند. اندیشه پویا تازه‌ترین شماره خود را با قیمت ۱۲ هزار تومان راهی کیوسک‌های مطبوعات کرده است.